

Бицюра Л.
магістрант II курсу спеціальності 101 Екологія
Науковий керівник – доц. Стецько Н.П.

ОСНОВИ ЕКОЛОГІЧНОЇ ОСВІТИ У ДІТЕЙ

Людство сьогодні стало перед проблемою зміни позиції відносно використання і охорони природного середовища, що вимагає структурних змін у пізнанні природи, екологізації та біологізації мислення та свідомості. Екологізація суспільства починається, перш за все, з достатнього рівня знань окремої людини у галузі екології, з екологічної освіти.

Освіта – основа розвитку суспільства, держави та особистості, запорука майбутнього, вона є ресурсом поліпшення добробуту людей.

Здійснення екологічної освіти і виховання – це узгоджене використання освітнього і виховного потенціалу усіх навчальних предметів, позаурочної роботи та самоосвіти.

Основними особливостями екологічної освіти є:

- зорієнтованість не на якусь окрему групу учнів, а на учнівське середовище;
- наскрізний характер від дошкільних закладів до вищих навчальних установ;
- чіткі спрямування на формування в особистості певних вчинків, переконань.

У дошкільному віці головну роль відіграють сімейно-родинне виховання («материнська школа») та дошкільні заклади. Зміст, форми і методи екологічного виховання в сім'ї залежать від загальної екологічної культури батьків. У сімейному колі формуються у дитини перші уявлення про навколишній світ, прищеплюється повага і почуття відповідальності за все живе. У дошкільних закладах продовжується формування екологічної свідомості на основі елементарних знань про взаємозв'язки живої і неживої природи, значення її в житті людини, знань про вплив людини на природу.

Зараз активізуються такі форми навчальної діяльності дітей як екскурсії, прогулянки, робота в куточках природи. Здобуті дітьми знання узагальнюються на заняттях під час бесід, дидактичних рольових ігор, обговорень казок. Оптимальна взаємодія дитячих дошкільних закладів і сім'ї дозволяють підвищити ефективність дошкільного виховання.

На рівні загальноосвітніх шкіл у місті Тернополі екологічне спрямування мають чинні програми з біології та хімії, створено

спеціальні програми з екології, розроблено оригінальні методики екологічного виховання. У деяких школах введено факультативні курси екологічного змісту, такі як «Харчування та здоров'я», «Основи екології», «Біоетика», «Життя як особлива форма існування», «Людина і природа». Екологізація змісту навчальних предметів і введення курсів з екології є лише одним із шляхів формування екологічної культури учнів. Екологічну освіту і виховання слід розглядати як аспект гуманізації шкільної освіти, що передбачає засвоєння суспільних духовних цінностей, адже формування духовності немислиме без усвідомлення єдності людини і природи.

У більшості загальноосвітніх навчальних закладів міста відпрацьована система екологічної освіти і виховання. Ця робота здійснюється у тісній співпраці з обласним еколого-натуралістичним центром учнівської молоді, Тернопільським національним педагогічним університетом імені Володимира Гнатюка, іншими навчальними закладами і громадськими організаціями. Учні тернопільських шкіл беруть активну участь в екологічних акціях і проектах, еколого-туристичних експедиціях, розробляють екологічні стежки рідного краю та подорожують ними.

Розвиток екологічної освіти у вищій школі має на меті формування високої екологічної культури та біосферного світогляду, а також підготовку до практичної управлінської, освітньої та наукової діяльності.

У мережі вищої школи м. Тернополя найпомітніше місце в екологічній освіті займають Тернопільський національний педагогічний університет ім. В. Гнатюка, Тернопільський державний медичний університет ім. І. Я. Горбачевського, Тернопільський національний технічний університет ім. І. Пулюя, хоча екологічні дисципліни викладаються й у всіх інших вищих та середніх спеціальних навчальних закладах. З 2018 року в Тернопільському національному економічному університеті відкрито кафедру екології та агрономії.

Відсутність обов'язкового державного компоненту шкільної екологічної освіти гальмує сьогодні повноцінну екологічну освіту і виховання у загальноосвітній школі, однак запровадження профільних класів природничого напрямку у старшій школі частково розв'яже цю проблему.

Окремо слід відзначити позашкільну еколого-натуралістичну роботу закладів міста, котра забезпечує здобуття вихованцями, учнями і слухачами знань про навколишнє середовище, про проблеми і загрози у зв'язку з погіршенням якості довкілля; залучає молодь до практичної

природоохоронної роботи, спрямованої на самореалізацію та життєствердження особистості кожної людини.

Тернопільською міською радою через засоби масової інформації здійснюється інформування населення міста про стан навколишнього природного середовища. Крім цього, у місцевій пресі, по телебаченню і радіо висвітлюються актуальні екологічні проблеми міста та проводиться природоохоронна агітація.

Враховуючи сучасний стан екологічної складової в освітніх програмах навчальних закладів міста та потребу у формуванні комплексної системи екологічного світогляду населення, необхідно забезпечити:

- розробку міської концепції екологічної освіти та культури;
- безперервність і цілісність екологічних знань на всіх ланках освітнього процесу, починаючи з дошкільного виховання;
- систематичне проведення просвітницьких та ековиховних заходів, спрямованих на пропаганду екологічно безпечного способу життя;
- забезпечення участі громадськості у прийнятті важливих рішень, спрямованих на розв'язання екологічних проблем.

В сучасних умовах інтенсивної урбанізації, високих темпів розвитку транспорту і промисловості проходить постійне забруднення навколишнього середовища (повітряного простору, води, ґрунту), що створює малоприятливі умови для життєдіяльності людини.

Пріоритетом розвитку м. Тернополя є розбудова міста європейського взірця. Сталий розвиток – гармонійне поєднання економічного, соціального та екологічного напрямків – є головним індикатором забезпечення європейського стандарту проживання.

З цією метою органи місцевого самоврядування здійснюють на своїй території екологічну політику, спрямовану на збереження безпечного для існування живої і неживої природи навколишнього середовища, захист життя і здоров'я населення від негативного впливу, зумовленого забрудненням навколишнього природного середовища, досягнення гармонійної взаємодії суспільства і природи, охорону, раціональне використання і відтворення природних ресурсів.

Стабільне підвищення екологічної та санітарно-епідеміологічної безпеки проживання територіальної громади, стійке збереження високого рівня екологічної ємності урбанізованої системи, формування безперервної зеленої стільникової системи та унеможливлення виникнення візуального забруднення є імперативом Тернопільської міської ради в рамках її екологічної діяльності.